

MƏNƏVİ İRSİMİZİN TƏDQIQATÇISI (Kamandar Şərifli – 80)

Orta yüzilliklərdə əcdadlarımızın yaratmış olduqları zəngin mənəvi irsin öyrənilməsinə öz həyatının amalına çevirmiş alimlərdən biri də bu günlərdə 80 yaşı tamam olacaq mətnşünas alim, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun şöbə müdiri Kamandar Kazım oğlu Şərifovdur. O, ömrünün 50 ilinə qədər bir dövrünü yazılı abidələrimizin tədqiqinə həsr etmişdir. Kamandar müəllim 1940-cı ilin 20 yanvarında Qərbi Azərbaycanın Ləmbəli kəndində anadan olmuş, 1963-1968-ci illərdə Bakı Dövlət Universiteti Şərqsünaslıq fakültəsinin ərəb filologiyası şöbəsində və 1966-1967-ci illərdə Qahirə Universitetinin filologiya fakültəsində təhsil almış, 1968-1970-ci illərdə Misirdə, 1976-1980-ci illərdə İraqda, 1988-1990-cı illərdə isə Yəməndə işləmişdir.

Elmi fəaliyyətə başladığı 1971-ci ildən etibarən respublika ərazisində ayrı-ayrı əllərdə saxlanılan minlərlə orta əsr yazılı abidələrinin toplanmasında, Əlyazmalar İnstitutunun yazılı abidələr fondunun zənginləşdirilməsində K.Şərifovun böyük xidmətləri olmuşdur. Bununla bərabər o, XIX əsr alimi, pedaqoqu və kitabşünası Əbdülqəni Məhəmməd oğlu Nuxəvi Xalisəqarızadənin (1817-1879) elmi irsini toplayaraq, ilk dəfə tədqiq etmiş və “Əbdülqəni Nuxəvi Xalisəqarızadə və onun ədəbi-mətnşünaslıq fəaliyyəti” mövzusunda namizədlik doktoru dissertasiyası müdafiə etmişdir. Bu tədqiqatda alimin elmi yaradıcılığı ilə yanaşı pedaqoji və marifçilik fəaliyyəti, yaratdığı zəngin kitabxana öyrənilmişdir. Aparılan tədqiqatların nəticəsi olaraq “Əbdülqəni Nuxəvi Xalisəqarızadə” və “Alim, pedaqoq və kitabşünas” adlı iki monoqrafiya nəşr olunmuşdur. Bununla bərabər, Əbdülqəni Nuxəvi Xalisəqarızadənin bir sıra əsərləri də ilk dəfə Kamandar müəllimin əməyi sayəsində işıq üzü görmüşdür.

Erkən anadilli abidələrimizdən olan XIV əsr şairi Ümmi İsanın “Mehri və Vəfa” məsnəvisini elmi ictimaiyyətə geniş tədqiqat, şərhlər və sözlüklə ilk dəfə təqdim edən Kamandar müəllim olmuşdur.

K.Şərifovun elmi yaradıcılığının ana xəttini mətnşünaslıq təşkil edir. O, dünya şərqşünaslığında ilk dəfə olaraq türkdilli, ərəbdilli və farsdilli yazılı abidələr üzərində ardıcıl şəkildə apardığı məhsuldar tədqiqatlar nəticəsində mətnşünaslığımızın tarixi inkişaf mərhələlərini və nəzəri əsaslarını işləyib hazırlamışdır. Bu tədqiqatların bəhrəsi olaraq onun “Mətnşünaslıq”, “Mətnşünaslığın əsasları” və “Mətnşünaslığın nəzəri əsasları” adlı üç monoqrafiyası işıq üzü görmüşdür. Akademik Vasim Məmmədəliyevin sözləri ilə desək, “Kamandar müəllim özünün məhsuldar tədqiqatları ilə Azərbaycanda mətnşünaslıq məktəbini yaratmışdır”.

Alim Azərbaycan əlyazma kitab mədəniyyətinin öyrənilməsi istiqamətində də az əmək sərf etməmişdir. Onun gərgin elmi fəaliyyəti nəticəsində ərəbdilli əlyazma abidələrinin I, II, II və IV cildləri hazırlanaraq nəşr edilmişdir. Bundan başqa, Əbdülqəni Nuxəvi Xalisəqarızadənin kitabxanasından olan əlyazmaların kataloqunun I cildi və ərəbdilli əski çap kitabları kataloqu da onun müəllifliyi ilə nəşr olunmuşdur. Onun kitabşünaslıqla bağlı nəşr etdirdiyi əsərlərin siyahısı 2003-cü ildə BDU-da nəşr edilmiş “Azərbaycan kitabşünaslığı” adlı biblioqrafik göstəriciyə daxil edilmişdir. Görkəmli tədqiqatçı 2002-ci ildə Misirdə on günlük ezamiyyətdə olduğu zaman “Dərül-kutub” kitabxanasında saxlanılan 350-ə qədər Azərbaycan müəlliflərinin əlyazmalarını müəyyənləşdirərək, siyahıya almış və 2014-cü ildə bu əsərlərin kataloqunu kitab şəklində çap etdirmişdir.

K.Şərifov Nəsirəddin Tusinin “Ədəbül-mütəəllimin” əsərini dilimizə tərcümə və nəşr etdirmişdir. Ondən çox Azərbaycan və başqa Şərq dühalarının əsərləri onun rəhbərliyi və re-

daktorluğu ilə dilimizə tərcümə olunmuşdur. Erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdikləri qırğınları əyani faktlarla sübuta yetirən M.M.Nəvvabın "1905-1906-cı illərdə erməni-müsəlman davası" əsərini də ilk dəfə A.Ramazanovla birlikdə nəşr etdirmişdir.

O, BDU-da və Qafqaz Universitetində "Ərəb ədəbiyyatı tarixi" və "Mətnşünaslıq" fənlərini tədris etmiş, 40-dan çox fəlsəfə doktoru və magistr dissertasiyasına rəhbərlik etmişdir. 32 tədqiqat kitabının müəllifidir. Rusiya, Türkiyə, İran, Misir, Əlcəzair, Küveyt və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin müxtəlif şəhərlərində keçirilən elmi konfranslarda məruzələrlə çıxış etmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasında ekspert şurasının üzvü olmuşdur. AMEA Şərqsünaslıq İnstitutunda fəaliyyət göstərən müdafiə şurasının üzvüdür. O, AMEA Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı və "Tərəqqi" medalı ilə mükafatlandırılmışdır.

Yaşının kamillik çağında Kamandar müəllimə uzun ömür, can sağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayırıq!

Rübabə Şirinova

fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent